

Ekosistem Pembiayaan untuk PMKS

Bab

3

Bab 3

Ekosistem Pembiayaan untuk PMKS

Sistem kewangan di Malaysia hari ini adalah hasil daripada usaha berterusan dan pembaharuan selama beberapa dekad, yang mana teras telah dibina dan meletakkan sektor kewangan Malaysia di landasan yang lebih kukuh, bukan sahaja untuk mengharungi kejutan pandemik dan bencana alam baru-baru ini, tetapi menjadi sumber kekuatan bagi mengurangkan impak ekonomi seperti yang ditumpukan dalam Pelan Sektor Kewangan 2022 - 2026. Salah satu inisiatif utama di bawah Pelan ini adalah penambahbaikan ekosistem pembiayaan untuk perusahaan mikro, kecil dan sederhana (PMKS).

Selain pembiayaan daripada bank, sumber pembiayaan alternatif dan instrumen kewangan adalah kunci untuk menyokong pertumbuhan firma dan menggalakkan kestabilan kewangan jangka panjang. Strategi yang menyeluruh diperlukan untuk membangunkan instrumen pembiayaan yang lebih luas bagi memenuhi keperluan pembiayaan PMKS yang pelbagai dengan lebih baik merentas kitaran hayat perniagaan.

PINJAMAN PMKS OLEH INSTITUSI KEWANGAN

Institusi kewangan mempunyai jumlah pinjaman terkumpul PMKS yang tinggi sejak sedekad yang lalu, mencerminkan sokongan yang kukuh terhadap PMKS. Pinjaman terkumpul PMKS telah meningkat lebih dua kali ganda daripada RM141 bilion pada tahun 2010 kepada RM305 bilion pada tahun 2020 dan RM320 bilion pada tahun 2021. Sumbangan pinjaman PMKS daripada pinjaman perniagaan telah meningkat daripada 38.0% pada tahun 2010 kepada 45.0% pada tahun 2021, menunjukkan kepentingan PMKS sebagai pemain utama ekonomi oleh institusi kewangan.

Pada tahun 2021, jumlah penyaluran dan kelulusan pembiayaan untuk menyokong bantuan dan pemulihan PMKS melebihi tahun 2020 serta sebelum berlakunya pandemik. Bank terus mencakupi sebahagian besar penyaluran pembiayaan kepada PMKS melalui 98.0% daripada penyaluran pinjaman kepada PMKS pada tahun 2021 diperolehi daripada dana dalaman bank sendiri, dengan Dana Bank Negara Malaysia (BNM) untuk PMKS berfungsi sebagai dana tambahan.

Bank dan Institusi Kewangan Pembangunan telah meluluskan lebih daripada RM72 bilion pembiayaan kepada kira-kira 134,000 akaun PMKS pada tahun 2021 berbanding dengan jumlah prapandemik iaitu RM67 bilion kepada 146,000 akaun pada tahun 2020 dan RM71 bilion kepada 121,000 akaun dalam tempoh 2017 - 2019. Pada tahun 2021, bank telah menyalurkan pembiayaan sebanyak RM312 bilion kepada PMKS, melebihi RM257 bilion pada tahun 2020 dan RM300 bilion dalam tempoh prapandemik pada 2017 - 2019. Penyaluran, terutamanya untuk tujuan modal kerja, telah meningkat secara mendadak pada tahun 2021 apabila keperluan mudah tunai muncul seiring dengan perniagaan memasuki fasa pemulihan ekonomi negara. Oleh itu, kadar kelulusan juga telah bertambah baik, dengan hampir tiga daripada empat permohonan pembiayaan PMKS mendapat kelulusan pada tahun tersebut.

MERAPATKAN JURANG DALAM PEMBIAYAAN PMKS

Institusi Kewangan Pembangunan (*Development Finance Institutions*, DFIs) didorong oleh sokongan berterusan daripada Kerajaan dan kawal selia yang fleksibel, terus memainkan peranan kitaran balas (*counter-cyclical*) dalam merapatkan jurang pembiayaan, terutamanya bagi perniagaan yang terjejas oleh pandemik. Lebih 25,000 PMKS mendapat manfaat daripada pembiayaan baharu yang berjumlah RM4.5 bilion daripada DFIs pada tahun 2021. Ini mencakupi kira-kira satu perlima daripada jumlah akaun pembiayaan PMKS yang diluluskan oleh institusi kewangan, lebih besar berbanding tahap prapandemik sebanyak 13.0% (2019). Pembiayaan merangkumi segmen seperti perusahaan mikro, firma pada peringkat permulaan, peminjam kali pertama dan sektor pelancongan yang sedang menghadapi cabaran lebih besar untuk mendapat akses kepada pembiayaan daripada bank komersial.

Kelulusan oleh DFIs sebahagian besarnya merangkumi penggunaan skim pembiayaan khas yang dibangunkan untuk menyokong pemulihan PMKS berdaya maju yang terjejas akibat pandemik, iaitu, Kemudahan Bantuan Khas di bawah Dana BNM untuk PMKS, skim Kerajaan dan program pinjaman khas oleh DFIs dengan ciri-ciri penyesuaian seperti bayaran balik sehingga satu tahun, jumlah ansuran yang lebih rendah serta pada kadar yang berpatutan.

Pada tahun 2021, bank telah menyalurkan pembiayaan sebanyak RM312 bilion kepada PMKS, melebihi RM257 bilion pada tahun 2020 dan RM300 bilion dalam tempoh prapandemik pada 2017 - 2019

PERKHIDMATAN PEMBIAYAAN UNTUK MEMUDAH CARA PEMULIHAN PMKS

Ekosistem pembiayaan untuk PMKS diperkukuhkan dengan ketara sejak beberapa tahun dahulu dan terus dipertingkatkan semasa pandemik. Kewujudan ekosistem yang kukuh dan berkesan memainkan peranan penting dalam menyediakan sokongan kewangan kritikal kepada PMKS yang terjejas bagi memudah cara pemulihan PMKS pada masa yang tidak menentu ini. Antara kemudahan yang disediakan untuk menyokong pembiayaan PMKS ialah imSME, MyKNP dan AKPK.

imSME

Salah satu langkah inovatif bagi memudah cara pembiayaan PMKS ialah pembangunan platform imSME oleh Credit Guarantee Corporation Malaysia Berhad (CGC). Akronim "*I am mSME*", mewakili perusahaan mikro, kecil dan sederhana. imSME adalah platform pembiayaan dan rujukan pinjaman PMKS dalam talian yang pertama di Malaysia disokong oleh BNM dan bank yang terlibat. Platform ini bertindak sebagai portal rujukan pembiayaan sehenti dalam talian yang membolehkan PMKS memohon pembiayaan daripada pelbagai pemberi pinjaman serta memadankan pemohon dengan kemudahan atau pemberi pinjaman yang paling sesuai. imSME membolehkan akses kepada maklumat dengan pantas dan masa nyata mengenai pembiayaan dan pilihan pinjaman, sekali gus mengurangkan kos carian dan masa. Sejak bermulanya pada tahun 2018, platform pembiayaan atau platform rujukan pinjaman dalam talian ini telah merekodkan lebih 2.2 juta pelawat dengan 4,700 akaun diluluskan bernilai sebanyak RM488 juta.

Khidmat Nasihat Pembiayaan (MyKNP)

MyKNP ialah khidmat nasihat pembiayaan yang diwujudkan oleh BNM dengan kerjasama CGC dan Agensi Kaunseling dan Pengurusan Kredit (AKPK). MyKNP, yang diuruskan oleh CGC berperanan sebagai penasihat perkhidmatan kewangan kepada PMKS yang tidak berjaya mendapatkan pembiayaan perniagaan daripada bank. Platform ini membantu meningkatkan profil kelayakan pemohon serta menyediakan maklumat mengenai pembiayaan alternatif. Kira-kira 42,000 PMKS telah menerima bantuan melalui MyKNP pada tahun 2021.

Agensi Kaunseling dan Pengurusan Kredit (AKPK)

AKPK merupakan agensi utama untuk membantu PMKS memperoleh lebih banyak akses dengan mudah terhadap perkhidmatan penyusunan semula hutang dan pendidikan kewangan. Pada September 2020, fungsi Skim Penyelesaian Pinjaman Kecil (*Small Debt Resolution Scheme*, SDRS) telah dipindahkan kepada AKPK untuk membolehkan platform tersebut memanfaatkan perkhidmatan dalam talian dan penglibatan menyeluruh seluruh negara yang kukuh melalui 12 cawangannya untuk menyediakan perkhidmatan yang lebih berkesan kepada PMKS serta mengembangkan kapasiti SDRS dalam memudah cara penyelesaian hutang. Sejak bermulanya pada tahun 2003, SDRS telah mencapai hampir 100.0% kadar kejayaan dalam membantu lebih daripada 1,400 PMKS untuk menstruktur semula dan menjadualkan semula hutang mereka yang berjumlah RM2.3 bilion pada akhir Disember 2021. AKPK juga menyediakan Meja Bantuan khusus untuk PMKS pada November 2020 sebagai saluran alternatif bagi khidmat nasihat dan penyerahan permohonan bantuan bayaran balik. Meja bantuan secara maya ini tersedia dari jam 9.00 pagi hingga 9.00 malam dari Isnin hingga Sabtu dan menyediakan bantuan kepada hampir 900 PMKS pada tahun 2021.

Carta 3.1: Ekosistem Sokongan Menyeluruh untuk Membantu Pemulihan PMKS

MENYOKONG PMKS SELAIN PERKHIDMATAN KEWANGAN

Selain pemberian pinjaman, industri kewangan juga menyokong PMKS dengan menyediakan khidmat nasihat melalui unit perniagaan khas dalam bidang seperti pembinaan kapasiti.

Pusat Pembangunan dan Penyelidikan Usahawan (*Centre for Entrepreneur Development and Research, CEDAR*), anak syarikat milik penuh SME Bank memberi tumpuan terhadap program pembangunan usahawan termasuk latihan, bimbingan, pementoran dan perkongsian pengetahuan dan maklumat seperti kertas penyelidikan, tinjauan sektor dan panduan perniagaan. Sekatan pergerakan semasa pandemik menyebabkan CEDAR membangunkan modul e-pembelajaran dan menjalankan program latihan dan pembinaan kapasiti dalam talian, sekaligus meningkatkan penyertaan PMKS dalam program ini. Pada tahun 2020, terdapat peningkatan ketara dalam bilangan peserta kepada 13,600 berbanding 2,300 pada tahun 2019.

Pusat Kecemerlangan Agrobank bekerjasama dengan agensi Kerajaan dan kumpulan industri bagi menjalankan program pembangunan, klinik perniagaan dan pementoran untuk usahawan dalam sektor pertanian dan industri makanan agro manakala Bank Rakyat telah menubuhkan beberapa Pusat Perniagaan PKS dan Koperasi (SME & Cooperatives Business Centre, SMEC) yang dikhaskan untuk pembangunan keusahawanan. SMEC ialah pusat sehati yang menyediakan perkhidmatan khidmat nasihat dan pembiayaan yang menyeluruh untuk PMKS dan koperasi bagi meningkatkan perniagaan mereka. Pada akhir Disember 2021 sebanyak 10 SMEC telah beroperasi di seluruh negara.

DFIs juga telah memulakan aktiviti tanggungjawab korporat bagi membantu segmen rentan seperti kumpulan berpendapatan rendah dan asnaf untuk meningkatkan pendapatan mereka melalui keusahawanan. Pada April 2021, Bank Rakyat melancarkan program RAKYATpreneur 2.0 untuk memupuk lebih 200 orang usahawan asnaf di seluruh negara. Inisiatif yang serupa turut diperkenalkan oleh SME Bank di bawah Program Keusahawanan Asnaf 2.0 atau ISHRAF 2.0 bagi menyokong usahawan asnaf mikro dan kecil dalam mengembangkan dan mengekalkan perniagaan mereka menerusi penerapan teknologi digital.

Bank juga telah meningkatkan penawaran penyelesaian kewangan digital untuk membantu perniagaan membuat peralihan dalam normal baharu, termasuk pembiayaan digital, menggalakkan pelanggan kepada e-pembayaran, membangunkan pasaran dalam talian dan menyediakan alatan perniagaan digital seperti sistem sumber manusia dan alat perakaunan.

Antara perkhidmatan sokongan PMKS yang disediakan oleh pelbagai bank ialah:

CIMB SME Partners

CIMB melalui panel rakan kongsinya, menawarkan harga eksklusif kepada pelanggan untuk mengguna pakai perkhidmatan digital berkaitan logistik, e-dagang, pemasaran digital dan penyelesaian kesalinghubungan.

iStart@HLB

Hong Leong Bank membantu PMKS dengan melengkapkan perkhidmatan perbankan menerusi penyelesaian perniagaan digital seperti perakaunan, e-dagang dan logistik secara dalam talian.

Pembiayaan Digital PKS Maybank

Maybank menawarkan *Straight-Through-Financing* (proses automatik sepenuhnya untuk mempercepatkan transaksi kewangan) yang membolehkan pelanggan yang layak menerima kelulusan dan penyaluran dalam masa kurang daripada lima minit. Proses kelulusan kredit mengguna pakai analitik lanjutan dan modul pembelajaran mesin berdasarkan kad skor kelulusan kredit sedia ada serta ciri-ciri lain seperti profil pelanggan, deposit, jenis kemudahan, sejarah kredit, transaksi perniagaan dan jenis perniagaan.

Sama-Sama Lokal Maybank

Maybank menawarkan PMKS tempatan untuk beralih perniagaan mereka kepada dalam talian tanpa mengenakan komisen bagi membolehkan perniagaan menerima 100.0% pendapatan melalui platform M2U. Platform ini menyediakan pendidikan dan latihan kepada peniaga, termasuk untuk penempatan produk, komunikasi dan pemasaran digital.

Public Bank Enterprise Digital SME Assist

Public Bank, dengan kerjasama rakan kongsi digital PMKS menyediakan pelanggan PMKS dengan alat perniagaan seperti sistem HR, alat perakaunan dan penyelesaian e-dagang untuk mengembangkan perniagaan mereka.

Jom Transform UOB Bank

UOB menawarkan pendedahan atau pepadanan dengan penyelesaian perniagaan digital kepada PMKS yang mengambil bahagian serta menyediakan latihan dan bengkel mengenai set kemahiran digital.

Bank juga telah meningkatkan penawaran penyelesaian kewangan digital untuk membantu perniagaan membuat peralihan dalam normal baharu, termasuk pembiayaan digital, menggalakkan pelanggan kepada e-pembayaran, membangunkan pasaran dalam talian dan menyediakan alatan perniagaan digital seperti sistem sumber manusia dan alat perakaunan

BANTUAN UNTUK PMKS OLEH CREDIT GUARANTEE CORPORATION (CGC)

Skim jaminan kredit yang disediakan telah membantu memberi motivasi kepada institusi kewangan untuk meneruskan pemberian pinjaman ketika ketidakpastian ekonomi apabila bank lebih cenderung mengelak risiko dan menunggu status sebenar prestasi pinjaman PMKS yang masih dalam bantuan pembayaran balik.

CGC terus menyediakan skim jaminan kepada PMKS dalam sektor perkhidmatan melalui dana BNM iaitu Kemudahan Bantuan dan Pemulihan Bersasar (*Targeted Relief and Recovery Facility, TRRF*) yang menawarkan tempoh pembiayaan sehingga tujuh tahun dengan moratorium secara ansuran bulanan sekurang-kurangnya selama enam bulan.

Kemudahan Bantuan Bencana (*Disaster Relief Facility, DRF*) 2021 ialah kemudahan pembiayaan yang dibangunkan oleh BNM bagi meringankan beban kewangan PMKS yang terjejas akibat banjir dan membolehkan mereka meneruskan operasi perniagaan mereka. Selain daripada TRRF dan DRF, Kemudahan Teknologi Tinggi - Aspirasi Pelaburan Negara (*High Tech Facility - National Investment Aspirations, HTF-NIA*) diperkenalkan untuk menyokong PMKS berteknologi tinggi dan didorong inovasi yang terjejas akibat COVID-19 bagi memulihkan dan menggiatkan semula kapasiti inovasi negara. Kadar pembiayaan sehingga 5.0% setahun ditawarkan untuk pembiayaan termasuk yuran jaminan.

Melalui skim jaminan CGC, program ini telah memanfaatkan lebih 9,000 PMKS, menyediakan akses kepada pembiayaan bernilai hampir RM3 bilion pada tahun 2021. CGC menyediakan kelonggaran moratorium kepada PMKS, yang merupakan langkah pelepasan sementara yang membolehkan pelanggan menangguhkan bayaran balik pinjaman mereka. CGC terus menyokong dan memberi jaminan kepada pelanggan pembiayaan langsung untuk membolehkan perniagaan mereka kekal beroperasi ketika tempoh yang mencabar melalui program Bantuan Bayaran Balik Secara Bersasar (*Targeted Repayment Assistance, TRA*). Pada akhir tahun 2021, lebih daripada 50.0% pelanggan pembiayaan langsung CGC dan lebih 24,000 pelanggan jaminan telah diberikan bantuan di bawah program ini.

Sebagai tambahan, CGC secara proaktif telah menjangkau pelanggan yang memerlukan Penjadualan Semula & Penyusunan Semula (*Rescheduling & Restructuring, R&R*) bagi pinjaman mereka untuk menyokong PMKS dalam persekitaran yang mencabar ini. R&R terbuka kepada PMKS dengan pinjaman CGC sedia ada di bawah skim BizMula-i, Bizwanita-i, Penebusan & Penukaran, Skim Risiko Penuh seperti BizSME dan Tabung Projek Usahawan Bumiputera (TPUB-i). Antara skim baharu yang diperkenalkan oleh CGC bagi memastikan PMKS mengekalkan perniagaan mereka termasuk yang berikut:

BizMikro-i

Skim BizMikro-i menyediakan pilihan lain bagi usahawan mikro untuk mendapatkan pembiayaan dengan menggunakan penilaian psikometrik sebagai alat penilaian kredit alternatif. Skim ini bertujuan untuk menyediakan pembiayaan kepada PMKS yang tidak berpeluang (*unserved*) dan kurang mendapat peluang perkhidmatan kewangan (*underserved*) dengan membawa mereka ke dalam ekosistem kewangan formal. Usahawan mikro selalunya tidak mempunyai rekod prestasi dan cagaran untuk mengakses pembiayaan daripada institusi kewangan. Penilaian kredit alternatif diperlukan untuk menilai PMKS di dalam segmen ini.

BizBina-i

BizBina-i ialah skim pembiayaan langsung yang disediakan untuk semua pelanggan CGC sedia ada yang operasi perniagaannya terjejas akibat banjir. Skim ini meringankan beban kewangan dan membantu PMKS untuk meneruskan operasi perniagaan mereka berikutan bencana alam dengan kadar pengurangan keuntungan sebanyak 1.5% setahun dan tempoh lanjutan kepada lima tahun dengan moratorium selama enam bulan. Skim ini bertujuan bagi membolehkan lebih banyak PMKS untuk terus kekal bertahan dan meneruskan perniagaan mereka.

PEMBIAYAAN ALTERNATIF

48

Tinjauan PMKS 2021

Walaupun pembiayaan alternatif kepada hutang tradisional adalah amat penting bagi PMKS pada peringkat permulaan, bertumbuh tinggi dan inovatif, pembangunan teknik pembiayaan alternatif mungkin lebih relevan terhadap populasi PMKS yang lebih luas. Jurang modal juga wujud bagi firma yang ingin melaksanakan peralihan penting dalam aktiviti perniagaan mereka seperti perubahan pemilikan dan kuasa, serta bagi PMKS yang ingin memanfaatkan dan menambah baik struktur modal mereka. Kebergantungan kepada pembiayaan hutang berbanding ekuiti akan mempunyai kos lebih tinggi, kerana pinjaman dari firma yang sudah mempunyai jumlah hutang yang besar cenderung mempunyai kadar faedah yang lebih tinggi dan meningkatkan risiko masalah kewangan dan kebangkrutan. Oleh itu, keputusan Kerajaan untuk memperuntukkan lebih banyak dana ke dalam pembiayaan alternatif akan menyokong keperluan PMKS yang kurang mendapat liputan dari institusi kewangan tradisional dan membuka peluang kepada perniagaan yang telah terjejas akibat COVID-19.

Oleh itu, Suruhanjaya Sekuriti telah berusaha untuk mengukuhkan saluran pembiayaan alternatif untuk memenuhi keperluan pembiayaan PMKS seperti Modal Teroka (*Venture Capital, VC*), Pendanaan Ramai berasaskan Ekuiti (*Equity Crowdfunding, ECF*) dan Pembiayaan antara Rakan Setara (*Peer-to-Peer, P2P*). Sepanjang 2021, pasaran modal Malaysia kekal berdaya tahan dan teratur dalam keadaan persekitaran global dan domestik yang mencabar. Jumlah dana yang dikumpul dalam pasaran modal kekal teguh, meningkat kepada RM130.9 bilion pada tahun 2021 (2020: RM114.6 bilion), melebihi purata lima tahun prapandemik sebanyak RM121.4 bilion, iaitu RM16.6 bilion dikumpul melalui pasaran ekuiti, manakala RM114.3 bilion dikumpul melalui pasaran bon korporat. Sementara itu, saluran pembiayaan alternatif melalui pembiayaan ECF dan P2P terus meningkat terutamanya dalam menyokong keperluan pembiayaan PMKS. Pertumbuhan pembiayaan alternatif meningkat sebanyak 149.2% pada tahun 2021 iaitu sebanyak RM2.4 bilion dikumpul (RM1.4 bilion daripada pembiayaan ECF / P2P dan RM1.1 bilion daripada modal teroka / ekuiti persendirian).

Modal Teroka (*Venture Capital, VC*) dan Ekuiti Swasta (*Private Equity, PE*)

Sehingga 31 Disember 2021, jumlah syarikat yang berdaftar adalah sebanyak 124 (rujuk Jadual: 3.1). Segmen VC terdiri sebanyak 105 syarikat berdaftar (syarikat pengurusan modal teroka dan syarikat modal teroka), manakala segmen PE terdiri daripada 19 syarikat berdaftar (syarikat pengurusan ekuiti swasta atau dan syarikat ekuiti swasta).

Jadual 3.1: Statistik Peserta Industri

Sumber Dana	31 Disember 2020	31 Disember 2021
Bilangan Syarikat Berdaftar	127	124
Bilangan Syarikat Pengurusan Modal Teroka dan Syarikat Modal Teroka Berdaftar	106	105
Bilangan Syarikat Pengurusan Ekuiti Swasta dan Syarikat Ekuiti Swasta Berdaftar	21	19
Bilangan Profesional VC dan PE*	175	344

* Profesional dengan lebih daripada empat tahun pengalaman
Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Jumlah dana komited dalam industri pada tahun 2021 bagi VC dan PE masing-masing sebanyak RM5.2 bilion dan RM9.6 bilion (rujuk Jadual 3.2), dengan jumlah keseluruhan sebanyak RM14.8 bilion. Bagi VC, agensi Kerajaan dan syarikat pelaburan (45.0%), dana kekayaan negara (27.9%) dan pelabur korporat (19.7%) membentuk tiga sumber pembiayaan teratas (rujuk Carta 3.2). Bagi PE, sebahagian besar sumber komitmen adalah daripada pelabur korporat (28.6%), pelabur individu & perniagaan keluarga (19.1%) dan institusi kewangan (11.9%) (rujuk Carta 3.3). Dari segi peringkat perniagaan, pelaburan VC pada tahun 2021 bertumpu

pada peringkat pembangunan awal (51.3%), diikuti peringkat permulaan (20.5%) dan peluang peringkat pertumbuhan (17.9%). Tiga syarikat berdaftar teratas mengikut jumlah komitmen pelabur pada akhir tahun 2021 adalah Creador, Xeraya Capital dan MAVCAP.

Jadual 3.2: Statistik Utama Industri (RM juta)

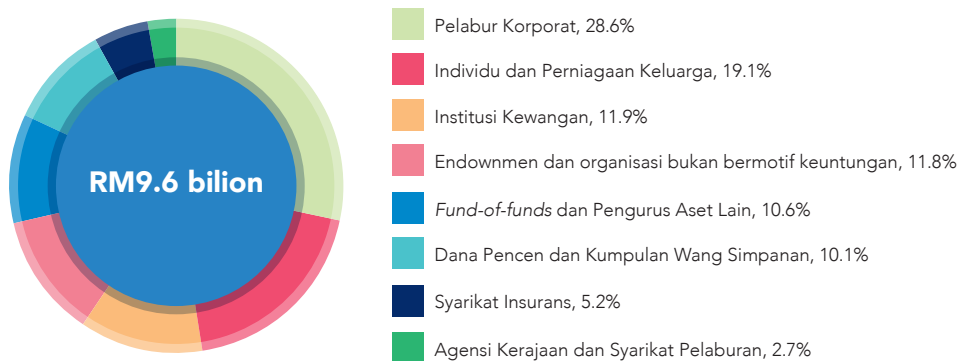
Perkara	2021		2020	
	Ekuiti Swasta	Modal Teroka	Ekuiti Swasta	Modal Teroka
Jumlah dana komited di bawah pengurusan [1]	9,648.42	5,183.50	7,385.73	4,314.34
Jumlah modal dikeluarkan [2]	6,884.29	3,870.73	5,874.77	3,187.31
Anggaran modal tersedia untuk pelaburan [3]=[1]-[2]	3,495.88	1,312.77	1,510.96	1,127.03
Jumlah syarikat pelaburan	41	211	31	311

*Nota: Statistik dilaporkan pada angka laporan sendiri oleh VC / firma PE berdaftar
Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia*

Carta 3.2: Sumber Dana untuk Modal Teroka (2021: RM5.2 bilion)

Carta 3.3: Sumber Dana untuk Ekuiti Swasta (2021: RM9.6 bilion)

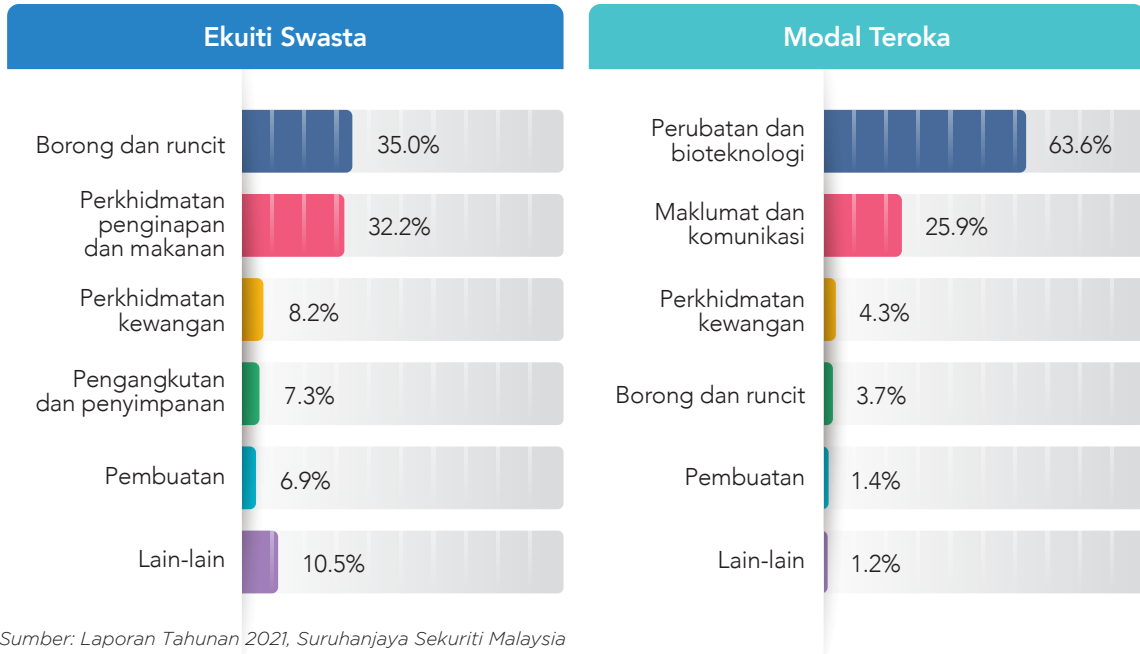

Nota: Agensi Kerajaan dan syarikat pelaburan: Termasuk syarikat pelaburan kementerian (cth. Menteri Kewangan (Diperbadankan)), agensi Kerajaan, badan berkanun dan syarikat pelaburan berkaitan Kerajaan yang ditubuhkan untuk tujuan menguruskan pelaburan dana awam (cth. PNB, Ekuinas).

Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Dari segi industri sasaran, perubatan dan bioteknologi (63.6%) mempunyai sumbangan pelaburan VC yang tertinggi pada tahun 2021, diikuti oleh maklumat dan komunikasi (25.9%) dan perkhidmatan kewangan (4.3%). Bagi PE, kebanyakan pelaburan disalurkan kepada dagangan borong dan runcit (35.0%) pada tahun 2021, diikuti oleh perkhidmatan penginapan dan makanan (32.2%) dan perkhidmatan kewangan (8.2%) (rujuk Carta 3.4).

Carta 3.4: Pelaburan dalam 5 Industri Sasaran Teratas

Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Pendanaan Ramai Berasaskan Ekuiti (Equity Crowdfunding, ECF)

Jumlah dana yang dikumpulkan melalui ECF sejak penubuhannya telah mencecah RM420.9 juta. Pada tahun 2021, jumlah dana yang dikumpulkan meningkat kepada RM221.6 juta daripada RM127.7 juta pada tahun 2020. Sebanyak 104 penerbit telah berjaya mengumpul dana melalui 104 kempen pada tahun 2021 (rujuk Jadual 3.3). Bilangan penerbit meningkat sebanyak 33.0% pada tahun 2021 daripada tahun 2020.

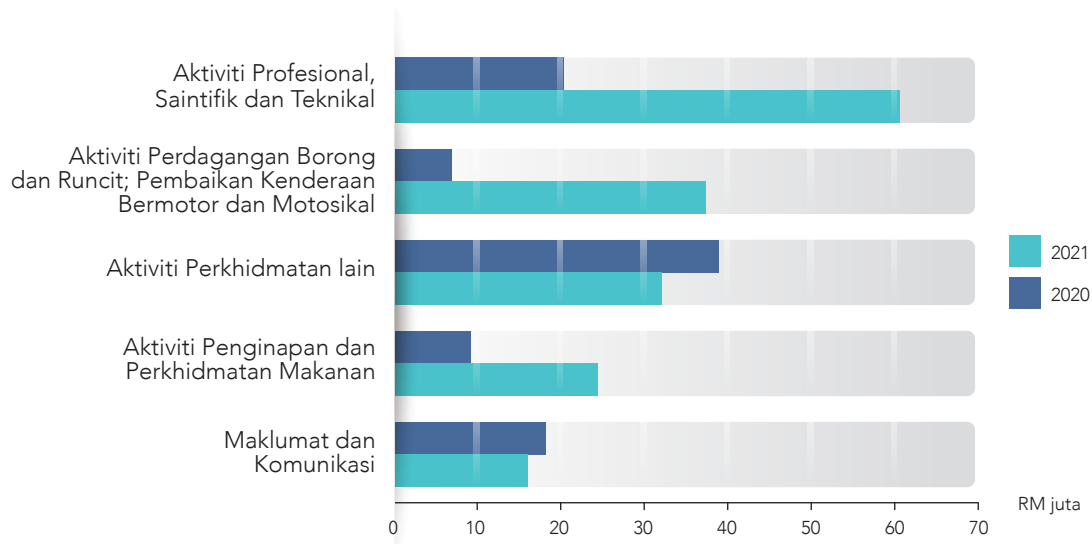
Jadual 3.3: Penerbit dan Kempen

Perkara	2020	2021
Bilangan Penerbit	78	104
Bilangan Kempen	80	104

Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Saiz kempen pada tahun 2021 masih kekal sebagai amaun pengumpulan dana yang lebih besar, dengan 86.0% daripada kempen berjaya mengumpul melebihi RM500,000. Subsektor aktiviti Profesional, Saintifik dan Teknikal menerima dana paling besar pada tahun 2021 sebanyak RM60.3 juta (rujuk Carta 3.5).

Carta 3.5: Lima Aktiviti Ekonomi Teratas Mengikut Dana Dikumpul Keseluruhan

Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Sebagai sebahagian daripada evolusi berterusan pasaran ECF, beberapa inisiatif telah diperkenalkan pada tahun 2021 untuk memenuhi keperluan perniagaan yang lebih luas dan mendorong pertumbuhan pasaran:

- Had pengumpulan dana tunggal seumur hidup di platform ECF dinaikkan kepada RM20 juta daripada RM10 juta sebelum ini bagi memudah cara syarikat pada peringkat permulaan dan PMKS memperoleh pembiayaan peringkat awal secara fleksibel dan kompetitif;
- Senarai penerbit ECF yang layak telah ditambah dengan memasukkan syarikat awam tidak tersenarai; dan
- Kelulusan dana mikro pertama diberikan kepada pengendali ECF untuk meluaskan penawaran produk di platform ECF. Dana mikro ialah kaedah biasa yang digunakan oleh pemodal teroka / pelabur pemangkin untuk melabur dalam syarikat pada peringkat permulaan atau peringkat pertumbuhan.

Pembiayaan antara Rakan Setara (P2P)

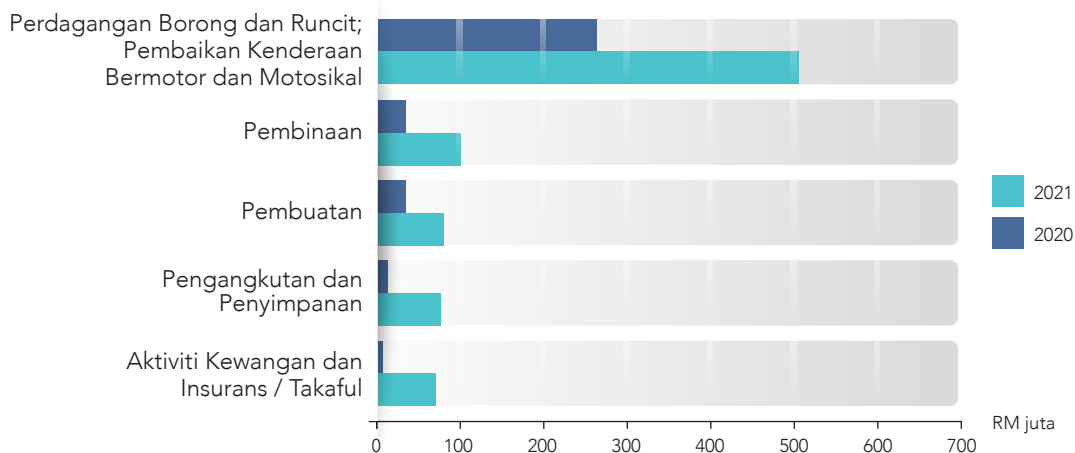
Sejak mula dilaksanakan, jumlah dana yang dikumpulkan melalui pembiayaan P2P telah mencecah RM2.3 bilion. Pada tahun 2021, jumlah dana dikumpulkan adalah sebanyak RM1.14 bilion, iaitu lebih dua kali ganda jumlah dana yang dikumpulkan pada tahun 2020 melalui pelaksanaan 14,301 kempen yang berjaya. Sebanyak 1,988 penerbit telah mendapat manfaat daripada kempen ini (rujuk Jadual 3.4). Saiz kempen pada tahun 2021 masih kekal dengan jumlah pengumpulan dana yang lebih kecil, dengan 70.0% daripada kempen mengumpul sebanyak RM50,000 dan ke bawah. Dari segi aktiviti ekonomi, subsektor Perdagangan Borong dan Runcit; Pembaikan Kenderaan Bermotor dan Motosikal kekal sebagai sektor terbesar pada tahun 2021 dengan RM514.4 juta (rujuk Carta 3.6).

Jadual 3.4: Penerbit dan Kempen

Perkara	2020	2021
Bilangan Penerbit	1,338	1,988
Bilangan Kempen	7,932	14,301

Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Carta 3.6: Lima Aktiviti Ekonomi Teratas mengikut Dana Dikumpul Keseluruhan

Sumber: Laporan Tahunan 2021, Suruhanjaya Sekuriti Malaysia

Pentingnya, platform pembiayaan alternatif seperti ECF dan pembiayaan P2P telah memberi manfaat kepada lebih 4,000 PMKS, dengan jumlah dana terkumpul sebanyak RM2.7 bilion sejak bermulanya pembiayaan ini. Walaupun saiznya masih agak kecil, saluran pembiayaan alternatif telah berkembang menjadi sumber pembiayaan yang berdaya maju untuk PMKS, meningkatkan jangkauan saluran pembiayaan ini kepada syarikat kecil dan yang baru muncul. ECF dan pembiayaan P2P telah membantu menangani keperluan pembiayaan PMKS semasa pandemik, kerana kedua-dua pasaran telah mengumpul lebih RM1.8 bilion sejak bermulanya Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) pada tahun 2020.

Walaupun saiznya masih agak kecil, saluran pembiayaan alternatif telah berkembang menjadi sumber pembiayaan yang berdaya maju untuk PMKS, meningkatkan jangkauan saluran pembiayaan ini kepada syarikat kecil dan yang baru muncul

Dana Pelaburan Bersama Malaysia (Malaysia Co-Investment Fund, MyCIF)

Sejak ditubuhkan pada tahun 2019, MyCIF telah menerima peruntukan sebanyak RM180 juta daripada Kerajaan untuk melabur bersama dengan pelabur swasta di platform ECF dan pembiayaan P2P. Sehingga kini, MyCIF telah berjaya membuat pelaburan bersama berjumlah lebih daripada RM357 juta dalam lebih 16,000 kempen ECF dan pembiayaan P2P serta memberi manfaat kepada 2,280 PMKS. Dana tersebut melakukan pelaburan bersama dengan lebih RM1.4 bilion daripada pelabur swasta.

Siri Pembiayaan Hijau Pasaran Modal

Pada Februari 2021, SC telah melancarkan NaviGate: Siri Pembiayaan Hijau Pasaran Modal, sebuah program untuk mewujudkan kesedaran dan hubungan yang lebih baik antara syarikat hijau dengan pasaran modal. Edisi pertama NaviGate yang berlangsung secara maya pada Februari 2021, seramai 100 peserta dan 40 PMKS daripada sektor teknologi hijau dan tenaga lestari di Malaysia menyertai program yang menghubungkan mereka kepada platform ECF dan pembiayaan P2P. NaviGate menunjukkan penekanan berterusan SC dalam memupuk keterangkuman pasaran modal dan dalam memudahkan pecutan agenda Pelaburan Mampan dan Bertanggungjawab (*Sustainable and Responsible Investment, SRI*) untuk pasaran modal Malaysia, melengkapkan inisiatif yang dilaksanakan oleh Capital Market Malaysia (CMM). Sesi yang julung kali diadakan itu disokong oleh Pusat Perubahan Iklim dan Teknologi Hijau Malaysia (Malaysian Green Technology and Climate Change Corporation, MGTC) dan Pihak Berkuasa Pembangunan Tenaga Lestari (Sustainable Energy Development Authority, SEDA) Malaysia.

Sesi NaviGate kedua telah diadakan pada Mei 2021, anjuran CMM dan disokong oleh Bank Pembangunan Malaysian Bhd dan Danajamin Nasional Bhd. Sesi ini dihadiri oleh lebih 200 peserta yang tertumpu kepada syarikat yang mempunyai keperluan pembiayaan lebih besar untuk membiayai projek hijau dan lestari mereka melalui terbitan Sukuk SRI dan Bon berlabel ASEAN. Ia bertujuan untuk mewujudkan kesedaran yang lebih tinggi mengenai SRI melalui pelbagai saluran pembiayaan pasaran modal serta menggalakkan hubungan yang lebih baik antara syarikat hijau dan berfokuskan kelestarian dengan pasaran modal.

Artikel Khas

Kemudahan Pembiayaan untuk PMKS yang Terjejas Akibat Pandemik COVID-19

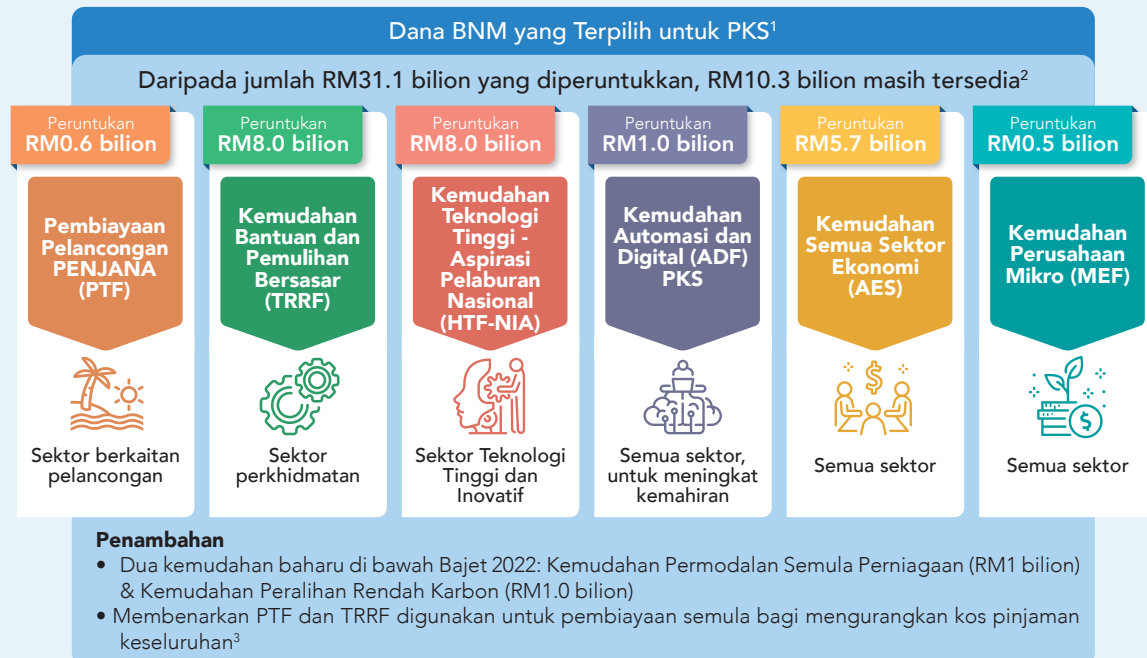

54

Tinjauan PMKS 2021

Terdapat peningkatan yang ketara dalam peruntukan untuk bantuan pembiayaan di bawah Dana BNM untuk PMKS (Dana BNM) sejak bermulanya pandemik COVID-19 pada Mac 2020, dengan peruntukan prapandemik sebanyak RM9.1 bilion meningkat kepada RM31.1 bilion pada Disember 2021. Dengan peruntukan yang lebih besar, kemudahan di bawah Dana BNM telah dipertingkatkan dan diperluaskan manakala kemudahan baharu juga diperkenalkan untuk memastikan dana tersebut kekal responsif terhadap keperluan PMKS. Pada 29 Disember 2021, dana tersebut mempunyai sejumlah RM10.3 bilion untuk permohonan baharu daripada PMKS merentas semua sektor.

Walaupun Dana BNM hanya bertindak sebagai langkah pelengkap kepada peruntukan pembiayaan PMKS yang lebih besar oleh institusi kewangan, dana ini tetap penting dalam mengurangkan cabaran kewangan PMKS dan telah dimanfaatkan oleh lebih daripada 52,000 PMKS dengan jumlah tenaga kerja melebihi satu juta pekerja. Lebih daripada 80.0% penerima dana terdiri daripada perusahaan mikro dan kecil, iaitu merupakan segmen rentan dan terjejas teruk semasa pandemik.

¹ Kemudahan lain termasuk Kemudahan Agromakanan (AF) dan Kemudahan Bantuan Bencana (DRF). Tidak termasuk RM10 bilion Kemudahan Bantuan Khas (SRF) yang telah digunakan sepenuhnya

² Setakat 31 Disember 2021, termasuk peruntukan tambahan yang diumumkan semasa Bajet 2022

³ Sehingga 30.0% untuk TRRF dan 50.0% untuk PTF

Pembiayaan Pelancongan PENJANA (PTF)

Kemudahan Pembiayaan Pelancongan PENJANA (PTF) diperkenalkan sebagai sebahagian daripada usaha Kerajaan untuk membantu sektor pelancongan. Tujuan kemudahan ini adalah untuk menyokong PMKS Malaysia dalam sektor pelancongan, dengan mengekalkan kapasiti mereka dan membantu mereka menyesuaikan diri dan kekal berdaya maju selepas COVID-19. PMKS dan perusahaan mikro yang layak boleh memohon pembiayaan masing-masing sehingga RM75,000 dan RM500,000 dengan kadar pembiayaan sehingga 3.5% setahun untuk tempoh pembiayaan sehingga tujuh tahun.

Kemudahan Bantuan dan Pemulihan Bersasar (TRRF)

Kemudahan Bantuan dan Pemulihan Bersasar (TRRF) diperkenalkan pada November 2020, menasaskan pemberian bantuan dan sokongan pemulihan PMKS dalam subsektor perkhidmatan bukan pelancongan. Subsektor tersebut termasuk perkhidmatan peribadi (seperti membaiki komputer dan dobi & perkhidmatan dandanan diri), makanan & minuman, penjagaan kesihatan, kerja sosial, perdagangan borong & runcit dan perniagaan perkhidmatan. Kemudahan ini, boleh diakses melalui 18 institusi kewangan terlibat yang menyediakan pembiayaan modal kerja pada kadar pembiayaan yang berpatutan sehingga 3.5% termasuk bayaran jaminan, tempoh sehingga tujuh tahun dan termasuk tempoh moratorium sekurang-kurangnya enam bulan. Bagi memenuhi keperluan PMKS dengan lebih baik, skop kemudahan tersebut telah diperluaskan bagi membolehkan PMKS menggunakan sehingga 30.0% daripada pinjaman untuk membiayai semula pembiayaan perniagaan sedia ada mereka. Jaminan perlindungan disediakan oleh Syarikat Jaminan Pembiayaan Perniagaan (SJPP) dan CGC. TRRF terbukti memberi manfaat besar kepada PMKS, dengan 90.0% daripada penerima merupakan perusahaan mikro atau kecil, PMKS yang baru ditubuhkan dengan kurang daripada tiga tahun beroperasi dan peminjam kali pertama, disebabkan oleh kekurangan rekod prestasi, yang lazimnya akan menghadapi cabaran untuk mendapatkan pembiayaan. Lebih daripada 20,000 PMKS, dengan jumlah tenaga kerja sekitar 300,000 dan sebahagian besarnya daripada subsektor borong & runcit, restoran dan hotel, telah mendapat manfaat daripada RM8 bilion yang diperuntukkan kepada TRRF.

Lebih daripada 20,000 PMKS, dengan jumlah tenaga kerja sekitar 300,000 dan sebahagian besarnya daripada subsektor borong & runcit, restoran dan hotel, telah mendapat manfaat daripada RM8 bilion yang diperuntukkan kepada TRRF

Kemudahan Teknologi Tinggi - Aspirasi Pelaburan Nasional (HTF-NIA)

Kemudahan Teknologi Tinggi - Aspirasi Pelaburan Nasional (HTF-NIA) dengan peruntukan sebanyak RM800 juta telah diperkenalkan untuk memulih dan menyokong PMKS berteknologi tinggi dan dipacu inovasi yang terjejas akibat COVID-19 dan menggiatkan semula kapasiti inovasi negara. Kadar pembiayaan sehingga 3.5% setahun ditawarkan untuk pembiayaan tanpa jaminan atau sehingga 5.0% setahun termasuk yuran jaminan (dengan jaminan perlindungan oleh CGC).

Kemudahan Automasi dan Digital PKS (ADF)

Kemudahan Automasi dan Digital PKS (ADF) ialah kemudahan sebanyak RM1 bilion yang bertujuan untuk memberi insentif bagi meningkatkan produktiviti dan kecekapan dengan kadar pembiayaan sehingga 4.0% setahun, termasuk yuran jaminan. Jaminan perlindungan disediakan oleh SJPP.

Kemudahan Semua Sektor Ekonomi (AES)

Kemudahan Semua Sektor Ekonomi (AES) bertujuan untuk meningkatkan akses kepada pembiayaan oleh PMKS dan untuk menyokong pertumbuhan. Pembiayaan meliputi modal kerja dan perbelanjaan modal (contohnya pembelian mesin dan peralatan atau kos pengubahsuaian premis perniagaan) dengan pembiayaan maksimum sebanyak RM500,000 bagi setiap PMKS pada kadar pembiayaan sehingga 7.0% setahun.

Kemudahan Perusahaan Mikro (MEF)

Kemudahan Perusahaan Mikro (MEF) mempunyai peruntukan RM500 juta yang bertujuan menyokong perusahaan mikro termasuk pekerja gig dalam platform digital dan mereka yang bekerja sendiri. Kemudahan adalah untuk modal kerja dan perbelanjaan modal.

Kemudahan Bantuan Bencana (DRF) 2021

Kemudahan Bantuan Bencana (DRF) 2021 ialah kemudahan pembiayaan yang diwujudkan oleh BNM untuk mengurangkan beban kewangan PMKS yang terjejas akibat banjir dan membolehkan mereka meneruskan operasi perniagaan.

Kemudahan Permodalan Semula Perniagaan (BRF)

Institusi kewangan terlibat dan rakan kongsi pembiayaan alternatif yang terbabit dengan kemudahan ini menawarkan pelbagai pembiayaan berasaskan ekuiti yang digabungkan bagi membantu PMKS membiayai perniagaan mereka tanpa meningkatkan beban hutang secara berlebihan. Peruntukan sebanyak RM1 bilion telah disediakan untuk kemudahan ini.

Institusi kewangan terus membantu perniagaan yang memerlukan bantuan pinjaman selepas tamat tempoh keseluruhan enam bulan moratorium pada 30 September 2020. Bagi tujuan ini, bank dan DFIs telah memperkenalkan pelbagai pakej bersasar untuk peminjam PMKS yang terjejas dalam bentuk moratorium lanjutan, pengurangan sementara dalam pembayaran balik pinjaman dan fleksibiliti bayaran balik yang disesuaikan untuk meringankan beban kewangan peminjam mengikut keadaan kewangan mereka. Untuk bantuan selanjutnya bagi pemohon, proses permohonan telah dipermudahkan, dengan permohonan dalam talian diperkenalkan manakala waktu operasi cawangan bank dilanjutkan, termasuk beroperasi pada hujung minggu.

Peralihan kepada langkah-langkah bantuan yang lebih bersasar memastikan bahawa lebih banyak sumber tersedia untuk membantu peminjam daripada golongan rentan dan yang mengalami tekanan kewangan sementara membolehkan bank memberi sokongan yang lebih baik terhadap ekonomi yang lebih luas melalui pinjaman berterusan. Langkah bantuan aliran tunai daripada bayaran pinjaman tertanggung yang digabungkan dengan kesan positif langkah pemotongan kos dan penerapan digital yang dipercepatkan akibat pandemik, adalah penting bagi membantu PMKS untuk menangani cabaran perniagaan dengan lebih baik semasa PKP.

Antara Oktober 2020 dan Mei 2021, lebih daripada 49,000 PMKS berjaya menyusun semula komitmen pembiayaan mereka di bawah program bantuan bayaran balik pinjaman bersasar dengan majoriti diberikan moratorium atau lanjutan tempoh pinjaman. Antara 1 Jun hingga 24 Disember 2021, sebanyak 95,000 peminjam PMKS mendapat bantuan bayaran balik di bawah Pakej PEMULIH.

Artikel Khas

Pembiayaan Berkaitan Kelestarian

57

Tinjauan PMKS 2021

Pandemik COVID-19 telah menjadi satu peringatan yang mendorong Kerajaan, perniagaan dan pelabur untuk memberi perhatian yang lebih terhadap isu Persekitaran, Sosial dan Tadbir Urus (*Environmental, Social and Governance, ESG*) dan menggalakkan semua pihak berkepentingan untuk memacu pemulihan kelestarian. Oleh itu, Kerajaan dan institusi kewangan juga meningkatkan usaha mereka untuk membantu PMKS mengamalkan amalan kelestarian.

Antara bantuan yang ditawarkan ialah:

Kemudahan Peralihan Rendah Karbon (LCTF)

Kemudahan Peralihan Rendah Karbon (*Low Carbon Transition Facility, LCTF*) diwujudkan untuk menggalakkan dan menyokong PMKS bagi menerap amalan kelestarian untuk memastikan daya tahan perniagaan. Kemudahan tersebut disediakan oleh BNM bersama-sama dengan penyertaan institusi kewangan secara padanan dengan menawarkan pembiayaan kepada PMKS untuk beralih kepada kelestarian dan amalan rendah karbon dalam operasi perniagaan mereka, contohnya, dalam meningkatkan penggunaan bahan mentah yang lestari dan tenaga yang boleh diperbaharui serta menambah baik kecekapan tenaga di bangunan atau jentera untuk membantu perniagaan memenuhi keperluan global seperti Mekanisme Pelarasan Sempadan Karbon EU (*EU Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM*) 2023. Sebanyak RM2 bilion telah diperuntukkan untuk kemudahan ini dengan RM1 bilion daripada BNM dan RM1 bilion daripada institusi kewangan terlibat.

LCTF yang diperkenal mulai 3 Februari 2022 sehingga penggunaan dana sepenuhnya, terbuka kepada PMKS daripada semua sektor yang bertujuan untuk membiayai perbelanjaan modal atau modal kerja bagi memulakan atau mudahkan cara peralihan kepada rendah karbon dan operasi kelestarian. Projek dan aktiviti LCTF yang boleh digunakan, tetapi tidak terhad adalah termasuk, mendapatkan pensijilan kelestarian; meningkatkan penggunaan bahan yang lestari untuk pengeluaran; meningkatkan kecekapan tenaga di bangunan & peralatan dan memasang peralatan penjanaan di tapak bangunan untuk tenaga boleh diperbaharui. PMKS adalah layak mendapat pembiayaan maksimum sehingga RM10 juta dengan tempoh sehingga 10 tahun dan kadar pembiayaan sebanyak 5.0% setahun termasuk yuran jaminan, jika berkenaan. Jaminan perlindungan disediakan oleh CGC dan SJPP.

Skim Pembiayaan Pembangunan Mampan (SDFS)

Bank Pembangunan Malaysia memulakan Skim Pembiayaan Pembangunan Mampan (*Sustainable Development Financing Scheme, SDFS*) untuk menyokong usaha Kerajaan bagi melaksanakan 17 Matlamat Pembangunan Mampan (*Sustainable Development Goals, SDGs*) di bawah agenda Program Pembangunan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (*United Nations Development Programme, UNDP*) 2030 bagi pembangunan yang mampan. Dana sebanyak RM2 bilion menyediakan separa pembiayaan untuk pemerolehan aset atau pembangunan infrastruktur yang akan menyumbang secara positif kepada mana-mana satu daripada 17 matlamat pembangunan mampan UNDP. Menyasarkan empat sektor utama yang diberi mandat, iaitu, infrastruktur, maritim, minyak & gas dan teknologi. Dana tersebut mula tersedia dari Januari 2021 sehingga 31 Disember 2023, terbuka kepada syarikat tempatan yang berdaftar dan sekurang-kurangnya 51.0% dimiliki oleh rakyat Malaysia. Margin pembiayaan adalah sehingga 80.0%, dengan tempoh sehingga 15 tahun untuk perbelanjaan modal dan lima tahun bagi perbelanjaan operasi.

Skim Pembiayaan Teknologi Hijau (GTFS)

Skim Pembiayaan Teknologi Hijau (*Green Technology Financing Scheme*, GTFS) telah dimulakan oleh Kerajaan pada tahun 2010 untuk mempercepatkan pertumbuhan sektor teknologi hijau dengan memudahkan cara akses yang lebih besar terhadap pembiayaan melalui penyertaan institusi kewangan bagi usahawan dan syarikat yang menceburi sektor perniagaan hijau. MGTC (dahulunya dikenali sebagai GreenTech Malaysia) ditugaskan untuk memudahkan cara skim ini, menilai permohonan bagi memastikan projek memenuhi kriteria teknologi hijau, membantu dalam penyelarasan antara pemohon dan institusi kewangan serta membuat pemantauan dan pengauditan kemajuan projek. Sejak penubuhannya, GTFS, membiayai sebanyak 319 projek usaha niaga hijau. Skim awal yang berakhir pada Disember 2017, telah digunakan sepenuhnya oleh institusi kewangan terlibat sehingga RM3.5 bilion. Oleh kerana permintaan yang menggalakkan daripada industri kewangan, Kementerian Kewangan melanjutkan skim itu dari tahun 2019 sehingga 2020 dengan suntikan baharu sebanyak RM2 bilion daripada institusi kewangan terlibat.

GTFS 2.0 diumumkan secara rasmi semasa Ucapan Bajet 2019 dengan peruntukan sebanyak RM2 bilion. Skim ini menyediakan insentif dalam bentuk rebat sebanyak 2.0% pada kadar faedah untuk tujuh tahun pertama dan dengan jaminan perlindungan Kerajaan sebanyak 60.0%. Peminjam pembiayaan terdiri daripada tiga kategori iaitu pengeluar teknologi hijau, pengguna teknologi hijau dan Syarikat Perkhidmatan Tenaga (*Energy Service Companies*, ESCOs).

Jadual 1: Prestasi GTFS 2.0 sehingga Disember 2020

Sektor	Projek Hijau Diluluskan	Projek dengan Pembiayaan Terjamin	Jumlah Pembiayaan Ditawarkan (RM juta)	Pelaburan Hijau (RM juta)	Pengurangan Pelepasan GHG (tCO ₂ eq/tahun)	Pekerjaan Hijau
Kecekapan Tenaga	2	1	28	32	38	6
Tenaga Boleh Diperbaharui	125	109	1,884	2,340	1,274	470
Sisa	5	2	6	8	3	15
Air	-	-	-	-	-	-
Pengangkutan	-	-	-	-	-	-
Bangunan	-	-	-	-	-	-
Pembuatan	-	-	-	-	-	-
JUMLAH	132	112	1,918	2,380	1,315	491

Sementara itu, GTFS 3.0 yang akan diurus dan dijamin oleh Danajamin telah dilancarkan pada 6 November 2020 sebagai sebahagian daripada agenda Kerajaan untuk menyokong SRI serta memacu piawaian hijau dan lestari di Malaysia. Skim sebanyak RM2 bilion ini menyokong penerbitan SRI dan bon hijau yang dibuka untuk permohonan sehingga 31 Disember 2022.